कामसूत्र

मूळ लेखक :वात्स्यायन

अनुवाद : सुनिल सामंत

ई साहित्य प्रतिष्ठान

शुभ मंगल सावधान !

कामसूत्राचं मराठी भाषांतर करून तुमच्या हाती ठेवताना आनंद तर होत आहेच पण भिती सुद्धा वाटत आहे. हल्ली काय झालंय की प्रकाशन करताना वाचण्यापेक्षा वाद कसा घालता येईल यावरच लोकांचं जास्त लक्ष असतं. शिवाजी महाराजांवर किंवा संभाजी महाराजांवर पुस्तक प्रकाशित करतानाही अशाच वाद घालणाऱ्या लोकांकडून खूप शिव्या खाव्या लागल्या होत्या. पण चालतंय. जो डर गया वो मर गया असं संत गब्बरसींगांनी सांगितल्यापासून आम्ही लोक डरण्याच्या सोडून करण्याच्या मागे लागलोय.

पण कामसूत्राची गोष्ट वेगळी. थोडी भिती वाटतेच. एक तर हा चार चौघात बोलायचा विषय नाही. त्यातून गेल्या वर्षी ज्ञानेश्वरीवर एवढी मोठी कॅंपेन केल्यापासून लोकांना ई साहित्य प्रतिष्ठान म्हणजे कोणी सत्संगी लोक वगैरे वाटतात. त्यामुळे लेखक सुद्धा तशाच विषयांची पुस्तकं पाठवतात. आणि वाचकसुद्धा तशाच पुस्तकांची अपेक्षा ठेवतात. त्यामुळे एकदम कामसूत्र प्रकाशित करणं म्हणजे मशिदीसमोर बार उघडण्यासारखंच आहे. म्हणून थोडे दोन शब्द सुरुवातीलाच मांडणं गरजेचं वाटलं.

ज्ञानेश्वरी (श्री विजय पांढरे यांची २१व्या शतकातील मराठी भाषेत लिहिलेली ज्ञानेश्वरी) वाचकांना देताना आमची एक भुमिका होती. बहुतांशी असा समज आहे की ज्ञानेश्वरी, गीता वगैरे हे रिटायरमेंट नंतरचं वाचन. सगळं करून भागल्यावर करायचं काम. आम्हां मंडळींचा याच गोष्टीला आक्षेप होता (आणि आहे). गीता आणि ज्ञानेश्वरी हे धार्मिक ग्रंथ कमी आणि कार्मिक ग्रंथ अधिक आहेत. इंजिनियरिंग, मेडिकल, मॅनेजमेंट यांसारखं ते एक आयुष्याचं नियोजन करण्याचं तंत्र आहे. आणि ही पुस्तकं थकल्या भागल्यानंतर वाचून जितका फ़ायदा होईल त्याहून कितीतरी अधिक फ़ायदा जोशे जवानीमध्ये वाचून होईल. त्यामुळे सर्व तरुणांनी ज्ञानेश्वरी वाचावी असा आमचा आग्रह आहे.

अगदी तसाच आणि तेवढाच आग्रह आता आम्ही कामसूत्रांबाबत करत आहोत. हे पुस्तक तरुणांनी वाचावं आणि त्यातलं जेवढं घेता येईल तेवढं घ्यावं. कारण आयुष्य सफ़ल करण्यासाठी धर्म, अर्थ आणि काम हे तिन्ही व्यवस्थित निभावले पाहिजेत. तरच खरं आयुष्य जगलं म्हणता येईल. आणि हे तिन्ही निभावताना सामाजिक नियमांचं , जबाबदारीचं पालन केलं पाहिजे तर माणूस म्हणवून घेता येईल. धर्मपालन करायचं म्हणजे आजच्या सामाजिक नियमांत बसेल अशीच वागणूक असायला हवी. अर्थार्जन करताना समाजात लूटपाट माजवणं होता कामा नये. तसंच कामाचंही. कामभावनेच्या आहारी जाऊन असभ्य वा अनैतिक वर्तन करता

कामा नये. कामसूत्र हे ब्रह्मदेवांनी सांगीतलेल्या उपदेशानुसारच आहे. त्यातली फ़क्त आसनं वाचणं (आणि त्यांची चित्रं किंवा सिनेमा बघणं) म्हणजे अर्धवट ज्ञान आहे. कामशास्त्रांत काय (आणि कसं) करावं याच बरोबर काय करू नये तेही सांगितलं आहे याचं भान ठेवायला हवं.

पण धर्म आणि अर्थशास्त्राचा जसा जाहीर अभ्यास आणि चर्चा होते तसं कामशास्त्राचं होत नाही. त्यामुळे होतं काय की कुतुहल बळावतं. जो जे सांगेल त्यावर विश्वास बसतो. खुळचट समज पसरतात. अशास्त्रीय माहिती माजते.

आता इथेच हेही सांगून टाकायला हवं की कामसूत्र म्हणजे १००% शास्त्रीय पुस्तक नव्हे. हजार वर्षांपूर्वी लिहीलेलं हे पुस्तक आताच्या समाजशास्त्रीय आणि शरीरशास्त्रीय ज्ञानाच्या कसोटीवर पूर्णतः कसं टिकणार? त्यामुळे हे पुस्तक वाचताना स्वतःची विवेकबुद्धी जागृत ठेवावी. आणि या विषयावरची नवीन शास्त्रीय पुस्तकं वाचावीत असा आग्रह आम्ही धरू. जमल्यास आम्हीच ती पुढेमागे प्रसिद्धही करू. पण तोवर हे पुस्तक काही प्रमाणात तरी वाचकांना उपयोगी पडेल अशी आशा आहे.

कामसूत्र वाचताना त्याचा काळ आणि त्याकाळातील समाज यांचा विसर पडू देऊ नये. उच्चवर्णीय आणि पुरूषप्रधान संस्कृतीतून हे पुस्तक जन्माला आलेलं आहे. त्यामुळे त्यातील जाती विषयक आणि स्त्रीविषयक अनेक नियम हे आता कालबाह्य झालेले आहेत. प्रस्तुत अनुवादक व प्रकाशक या विचारांना अजिबात मानत नाहीत. मात्र त्या काळातील विचार कसे होते हे या कारणाने लक्षात यायला मदत होईल.

दुसरं म्हणजे कामसूत्राचं मूळ पुस्तक कोणतं यांवर वाद आहेत. मुळात वात्स्यायन नावाचा एकच मुनी होता का असाही वादाचा मुद्दा आहे. पुर्वीच्याकाळी छपाई नसल्याने कोणत्यही पुस्तकाचे विविध भागांत वेगवेगळे रूप असे. १८५३ च्या दरम्याने रिचर्ड बर्टन या ब्रिटिश सैनिकाने मराठी आणि संस्कृतचा अभ्यास करून वात्स्यायनाच्या मूळ पुस्तकांची अनेक रूपं जमा केली आणि त्यांचं भाषांतर केलं. आजकाल त्याच ग्रंथाला प्रमाण मानलं जातं. प्रस्तुत पुस्तकात मूळ संस्कृत पुस्तकाबरोबरच रिचर्ड बर्टनच्या अनुवादाचा वापर केला आहे. अर्थात वादाला जागा आहेच. ते चालायचंच.

तिसराही एक इशारा आताच देऊन ठेवलेला बरा. कामसूत्र म्हणजे काहीतरी चमचमीत नॉनव्हेज वाचायला मिळणार म्हणून जिभल्या चाटत हे पुस्तक उघडणार्‍यांची निराशा होण्याची शक्यता आहे. हा विषय अर्थशास्त्राइतकाच गंभीर आहे आणि तो या पुस्तकात तसाच हाताळलेला आहे. आणि ओढून ताणून तो मनोरंजक करण्याचा प्रयत्न कुठेही केलेला नाही.

एकतर हा सनातन विषय आणि त्याची व्याप्ती वैश्विक. त्यामुळे जो तो स्वतःला पंडित समजतो. पण ते खाजगीत. बाहेर मात्र प्रत्येकजण या विषयात स्वतः अनाडीच असल्याचे भासवतो.

एक खूप सुंदर गाणं आहे.

बडे अच्छे लगते हैं

ये धरती, ये नदीयां, ये रैना.....

त्यातली ती हिरॉईन प्रत्येक वेळी विचारते ... और..? काहींना हा बावळटपणा वाटतो. काय हे! एकदा सांगितलं तर कळत नाही का? पण...

जोडीदाराला मात्र हे प्रत्येक वेळी नवीन वाटतं...

म्हणूनच तर कामशास्त्र, मानसशास्त्र ही सर्वात गूढ शास्त्र आहेत... ती नीट समजून घेतली तरच आयुष्याचं सोनं होतंय. स्वतःच्या आणि जोडीदाराच्या.

हे पुस्तक सध्या निर्मितीच्या मार्गावर आहे. लवकरच ते प्रकाशित होईल. ई साहित्य प्रतिष्ठानच्या वेबसाईटवर हे पुस्तक काही कारणांसाठी पूर्ण उपलब्ध होणार नाही. ज्यांना हे पुस्तक वाचायचे असेल त्यांनी esahity@gmail.com या मेलवर पत्र पाठवून मागणी नोंदवून ठेवावी ही विनंती.

विभाग पहिला

प्रस्तावना

वात्स्यायनमुनी

ओम धर्माय नमः

ओम अर्थाय नमः

ओम कामाय नम:

सृष्टीचा रचयिता ब्रह्मदेव याने विश्वाची निर्मिती करताना स्त्री आणि पुरुषाची निर्मिती केली. त्यावेळी त्याने एक लक्ष श्लोकांच्या स्वरुपात जीवनाचे नियम सांगितले. हे नियम तीन स्वरूपाचे होते : धर्म, अर्थ आणि काम. धर्माबाबतचे नियम स्वयंभू मनूने लिहून काढले आणि मनुस्मृतीचा जन्म झाला. अर्थाबद्दलचे नियम खुद्द बृहस्पतीने लिहून काढले आणि त्याचे अर्थशास्त्र झाले. काम नियमांचे ग्रहण शंकराचे वाहन नंदी याने केले आणि लिहीले. त्याचे एक हजार श्लोक बनले.

कामसूत्राचे हे हजार श्लोक उद्दलकाचा पुत्र श्वेतकेतू याने ग्रहण केले आणि पाचशे श्लोकांच्या नव्या संक्षिप्त रुपात सादर केले. बभ्रव्य ऋषींनी याच श्लोकांचे पुन्हा एकदा संक्षेपी रूप केले आणि दिडशे श्लोकांतून त्याचा परिचय जगाला करून दिला. बभ्रव्य हरयाणातील पुंचला येथील होते. नंतर या दिडशॆ श्लोकांचे सात भाग झाले

1. साधारण
2. संप्रयोगिका (आलिंगन, चुंबन इत्यादी)

3. कन्या संप्रयुक्ता (स्त्री पुरुषांचे मिलन)
4. भार्याद्वारिका (स्वस्त्री बद्दल)
5. परदिका (परस्त्रीबद्दल)
6. वैशिका (वेश्यांबद्दल)
7. औपमिषदिका (वशीकरण , शक्तीवर्धक द्रव्यं इत्यादी)

या सात भागांचे लेखक वेगवेगळे आहेत.

यातला सहावा भाग हा नंतरपाटलीपुत्र नगरीच्या वेश्यांच्या आग्रहाखातर दत्तकाने प्रक्षेपित केलेला म्हणजे घुसडलेला आहे. मूळ संहितेत तो नव्हता.

चरायनाने पहिला भाग निर्माण केला.

इतर पाच भागांचे लेखक खालीलप्रमाणे आहेत.

दुसरा भाग : सुवर्णाभ

तिसरा भाग : घोटकमुख

चवथा भाग : गोनर्दीय

पाचवा भाग : गणिकापुत्र

सातवा भाग : सुकुमार

अशा प्रकारे कामशास्त्राचे वेगवेगळे तुकडे विखुरले गेले. वेगवेगळया लेखकांनी कामशास्त्राच्या वेगवेगळया अंगांवर भर दिला. उदाहरणार्थ: दत्तकाने ज्या भागाला (वैशिका) विशेष महत्त्व दिले त्याचाच प्रभाव त्या आवृत्तीत दिसून आला. बभ्रव्याचे जे लिखाण होते ते त्याच्या लांबीमुळे पाठांतराला कठीण असल्याने पुढील पिढ्यांमध्ये हळू हळू दुर्मिळ होऊ लागले (इथे हे लक्षात घेतले पाहिजे की त्या काळी छपाई आणि पुस्तके नसल्यामुळे सर्व प्रसार हा मौखिक म्हणजे तोंडी असे. अशा मौखिक प्रसारात पुस्तकाची लांबी हा एक अडसर असे) या पार्श्वभूमीवर वात्स्यायनमुनींनी या सात वेगवेगळया विद्वानांचे साहित्य एकत्रित करून त्यांचे योग्य ते उल्लेख करून कामसूत्र लिहीले. या कामी त्यांनी भरपूर कष्ट घेतले. त्यांनी लिहिलेले भाग खालीलप्रमाणे.

भाग पहिला : विषयप्रवेश

प्रस्तावना :

धर्म , अर्थ आणि काम यांची प्राप्ती

चौसष्ट कलांचा अभ्यास

गृहरचना,

गृहसाहित्याची रचना,

मनुष्याचा दिनक्रम,

त्याचे सहकारी, मनोरंजन इत्यादी.

स्त्रीयांचे वर्गीकरण,

कुलवंतांचे आचरण,

मित्रपरिवार

दूत.

विभाग दुसरा : स्त्री पुरुष समागम (संप्रयोगिका)

शरीररचनेनुसार मिलन, इच्छाशक्तीचा आवेग, काळवेळ, प्रेमाचे प्रकार

आलिंगनाविषयी

चुंबनचिकित्सा

दाबणे आणि नखांनी ओरखडे काढण्याबद्दल

चावणे आणि देशोदेशीच्या स्त्रियांचे प्रेम मार्ग

शयनाचे आणि संगमाचे प्रकार

आघात आणि त्यातून उत्पन्न होणारे ध्वनी

पुरुषाचा आव आणणाऱ्या स्त्रियांबद्दल

मुखामध्ये लिंग धरण्याबद्दल

संगमाचा आरंभ आणि अंत ,

संगमाचे विविध प्रकार

रुसवे फुगवे

विभाग तिसरा : विवाहविषयक (कन्या संप्रयुक्ता)

विवाहबंधन आणि विवाहविधी

स्त्रीच्या मनात विश्वास निर्माण कसा करावा

प्रियाराधन

मनीचा भाव हावभावातून व्यक्त करण्याबद्दल

स्त्रीप्राप्तीसाठी पुरुषाने करायचे प्रयत्न .

पुरुषाला वश करण्यासाठी स्त्रीने करायच्या गोष्टी

विवाहांचे प्रकार

विभाग चवथा : पत्नीविषयक (भार्याद्वारिका)

धर्माचरणी स्त्रीचे वर्तन आणि पतीच्या अपरोक्ष तिचे वागणे

ज्येष्ठ पत्नीने आपल्या सवतींशी कसे वागावे.

कनिष्ठ पत्नीने आपल्या ज्येष्ठ सवतींशी कसे वागावे.

कुमारिका विधवेच्या पुनर्विवाहाबद्दल.

नावडत्या पत्नीविषयी,

राजाच्या जनानखान्यातील स्त्रियांबद्दल

अनेक पत्नी असणाऱ्या पतीबद्दल.

विभाग पाचवा : परस्त्री बद्दल (परदिका)

पुरुष आणि स्त्रियांच्या गुणविशेषांबद्दल.

स्त्रिया पुरुषांचे प्रस्ताव कधी व का धुडकावतात.

स्त्रियांना जिंकणाऱ्या पुरुषांचे गुणविशेष.

सहज जिंकता येणाऱ्या स्त्रिया कोणत्या.

स्त्रीशी ओळख आणि वशीकरणाचे प्रयोग.

स्त्रीचे मानसशास्त्र

दूत

उच्च अधिकारी व्यक्तीने परस्त्रीशी संबंध ठेवण्याबद्दल

राजाचा जनानखाना

स्वतःच्या पत्नीचे राजा व राजकीय लोकांपासून रक्षण

विभाग सहावा : गणिका व वेश्यांबद्दल (वैशिका)

अंगवस्त्र व गणिकावृत्ती

स्त्रीने पुरुषाचे अंगवस्त्र म्हणून रहाण्याची कारणे,

आपल्या मनाजोगता पुरुष धनी कसा मिळवावा, आणि त्याची ओळख कशी करावी.

पत्नीप्रमाणे एकनिष्ठ रहाणाऱ्या वेश्या

पैसे मिळवण्याचे मार्ग,

प्रियकराला कंटाळा आल्याचे संकेत,

त्याच्यापासून सुटका करून घेण्याचे मार्ग

जुन्या प्रियकराशी पुनः संबंध जुळवण्याबद्दल

विविध प्रकारचे फ़ायदे

फ़ायदे आणि तोटे यांबद्दल,

मध्यस्थाचे फ़ायदे तोटे,

शंकाकुशंका,

वेश्यांचे प्रकार

विभाग सातवा : आकर्षणशक्ती आणि वशीकरण (औपमिषदिका)

नटणे थटणे, भुलवणे

शक्तीवर्धक औषधे

कामेच्छा प्रबळ कशी करावी,

लिंगाचा आकार वाढवणे इत्यादी

प्रयोग आणि साधना.

धर्म , अर्थ आणि काम यांची सिद्धी

मनुष्याने मिळालेल्या शंभरवर्षाच्या आयुष्यात, धर्म , अर्थ आणि काम यांच्या सिद्धीसाठी, वयानुसार प्रयत्न केले पाहिजेत आणि तेही या तिन्हींमध्ये समतोल राखून, त्यांत आपसात अंतर्विरोध न होता. बालपणात ज्ञानसाधना करावी. तरूण आणि मध्यमवयात अर्थ आणि कामसाधना करावी आणि उतारवयात धर्माचे आचरणकरून मोक्षप्राप्ती करावी. शतायुषी होण्याची शाश्वती नसलेल्यांनी या साधना त्यानुसार एकत्रित कराव्यात. मात्र शिक्षण पूर्ण होईपर्यंत ब्रह्मचर्यपालन अनिवार्य आहे.

धर्म म्हणजे हिंदू शास्त्रे आणि पोथ्यांचे पठण व त्यानुसार वागणे. दान धर्मादिक गोष्टी , ज्या मनुष्य सहजासहजी करत नाही, कारण त्यातून कोणतेही ऐहिक लाभ होत नाहीत, तसेच विधी निषेध पाळणे, उदा. मांसभक्षण न करणे , अशा गोष्टी ज्या या मायावी जगात मोह उत्पन्न करून माणसाला गुरफ़टून ठेवू शकतात.

धर्माचा अभ्यास श्रुती , स्मृतीतून करावा. तसेच त्यांचा अभ्यास असलेल्यांकडून मार्गदर्शन घ्यावे.

अर्थ म्हणजे जमीन, सोने, गोधन, वस्तू , कला आणि मित्रधन यांचे संपादन. तसेच आपल्याकडे असलेल्या धनाचे रक्षण आणि संवर्धन. अर्थशास्त्राचे धडे राजाचे प्रधानमंडळ आणि वैश्यवाणी यांच्याकडून घ्यावेत.

काम म्हणजे पंचेद्रियांचा म्हणजे चक्षु, कर्ण, जिव्हा, काया, नासिका यांचा वापर करून मन आणि आत्मा यांच्या योगे ऐहिक वस्तूंचा आस्वाद व उपभोग घेणे. बाह्य जगाशी इंद्रियांच्या समायोगाने मन आणि आत्म्याला मिळणारे सुख म्हणजे काम. कामाचे शिक्षण कामसूत्रातून घ्यावे.

या तिहींचा क्रम श्रेष्ठत्वाने येतो. म्हणजे धर्म हा अर्थाहून महान. अर्थ हा कामाहून श्रेष्ठ. मात्र राजाने अर्थ हे प्रथमकर्तव्य मानावे , कारण प्रजेच्या संगोपनासाठी ते आवश्यक आहे. तसेच गणिकेने काम हाच श्रेष्ठ मानावा. हे अपवाद आहेत. इतरांनी मात्र धर्म हाच श्रेष्ठ मानावा.

वाद पहिला : काही सुजाण लोकांचे असे मत आहे की धर्म हा पारलौकीक विषयाशी निगडीत असल्याने त्याचा पोथीतून अभ्यास करणे आवश्यक आहे. अर्थार्जनासाठी सुद्धा साधने आणि ज्ञानाची गरज असल्याने त्याचा अभ्यास करावा. परंतू काम हा ऐहिक असल्याने त्याची जाण स्वभावतःच मनुष्यमात्रांकडे असते. त्यामुळे त्यासाठी विशेष अभ्यासाची गरज नाही.

प्रतिवाद: हे खरे नाही. शरीरसमागम हा दोन वेगवेगळया व्यक्तींमधील संबंध असल्यामुळे त्यासाठी योग्य मार्गदर्शनाची गरज आहे. यमनियमांच्या अभावी विषयवासनांचे प्राबल्य अनिर्बंध वाढेल, तसेच स्त्री समागमासाठी विशिष्ट वय व काळाचे बंधन असणे आवश्यक आहे. आणि वासनाधीन अनिर्बंध समाजात अविचाराचा आणि अनैतिकतेचा बुजबुजाट माजण्याची भिती आहे.

वाद दुसरा : लोकायतवाद्यांचे मत असे की धर्माचरण करण्यात काहीच फ़ायदा नाही कारण परलोकाच्या आमिषाने आताचे जीवन बरबाद करण्यात काहीच अर्थ नाही. आपल्या हातातले जे आहे ते सोडून देऊन न दिसणाऱ्या जगामागे केवळ मूर्खच जातात. हातातील कबूतर सोडून मोर पकडायला धावणे, किंवा हातचे तांब्याचे नाणे टाकून देऊन न दिसणारे सोन्याचे नाणे शोधण्यात काय अर्थ आहे?

प्रतिवाद

हे बरोबर नाही. धर्माच्या नियमांत अशा प्रकारच्या शंकांना जागा नाही.

दुसरे : शत्रूच्या विनाशासाठी किंवा पर्जन्यासाठी दिलेल्या दान आणि बलिदानाचे फ़ायदे झाल्याचे दिसले आहे.

तिसरे : सूर्य, चंद्र, तारे, ग्रह आणि विश्वातील इतर सर्व शक्ती जगाच्या भल्यासाठी सदा कार्यरत असतात.

चवथे : चातुर्वर्ण्य (ब्राह्मण, क्षत्रीय, वैश्य आणि शूद्र) आणि चार आश्रम (ब्रह्मचर्यआश्रम, गृहस्थाश्रम, संन्यासआश्रम, वान्प्रस्थाश्रम) यांच्या आचरणाचा प्रभाव संपूर्ण विश्वरचनेवर पडतो.

पाचवे : जमिनीमध्ये बीज पेरणे हे देखिल भविष्यावरच्या विश्वासाचे प्रतिक आहे. म्हणून वात्स्यायन धर्माचरणाला श्रेष्ठ मानतो.

वाद तिसरा : दैववादी लोक मानतात की अर्थशास्त्राला काही किंमत नाही. दैवात जे असणार तेच मिळणार. नशीबात जर संपत्ती असेल तर अर्थशास्त्राची जाण नसतानाही ती मिळेल आणि नसेल तर अर्थाशास्त्रानुसार वागूनही मिळणार नाही. दैववशात बळीराजाला इंद्राचे आसन मिळाले व त्याच दैवाने ते काढून घेऊन त्यास पाताळात धाडले.

प्रतिवाद :

हे बरोबर नाही

दैवाने काही वस्तू प्राप्त होण्यासाठी काही ना काही कार्यकारणभावाची गरज असते. त्यामागे काही घटनानुक्रम असतो. व तो घडून येण्यासाठी प्रयत्नांची आवश्यकता असते. व हे प्रयत्न योग्य दिशेने व्हावेत यासाठी अर्थशास्त्राच्या अभ्यासाची गरज असते. श्रम न करणाऱ्यास कोणतीही सिद्धी होत नाही.

अर्थाचे पुजारी, मानतात की कामाच्या आहारी गेलेली व्यक्ती धर्म आणि अर्थाची सिद्धी करू शकत नाही. अशा व्यक्तींची समाजात इभ्रत कमी होते. तो स्वतःच्या नजरेतूनही उतरतो. त्यांचे कुटुंब, नातेवाईक यांच्याशी त्यांचे संबंध दुरावतात. भोज राज्याचा राजा दंडक, याने कामांध होऊन एका ब्राह्मणकन्येचे हरण केले आणि अखेर राज्य गमावून बसला.

इंद्राने अहिल्येच्या शीलाचे हरण केले आणि त्याच्यावरही संकटांची मालिका कोसळली. कीचकाने द्रौपदीवर वाईट नजर ठेवल्यामुळे आणि रावणाने सीतेचे हरण केल्यामुळे त्यांना देहदंडाच्या शिक्षेला सामोरे जावे लागले. अशा प्रकारे सुखामुळे संकटांच्या गर्तेत सापडावे लागते.

प्रतिवाद :

या वादाला काही अर्थच नाही कारण शरीरसुख हे अन्नाइतकेच शरीराच्या आनंदासाठी आणि अस्तित्त्वासाठी गरजेचे आहे. दुसरे म्हणजे तेही धर्म आणि अर्थाचे साधन आणि निष्पत्ती आहे. मात्र त्याचे (अन्नाचे आणि शरीरसुखाचे) सेवन सारासारविवेकाने केले पाहिजे. भिकारी मागेल म्हणून कोणी अन्न शिजवायचे थांबत नाही किंवा हरीण खाऊन टाकेल म्हणून कोणी शेत लावायचे थांबत नाही.

अशा प्रकारे शहाणा व चतुर माणूस धर्म अर्थ आणि काम यांचा अभ्यासपूर्ण वापर करून इहलोक आणि परलोकाचे सुख मिळवतो. ज्या आचरणाने धर्म अर्थ आणि काम हे तिन्ही साध्य होतात असे कार्य करावे. न

जमल्यास यातील किमान दोन किंवा नाहीच तर किमान एक साध्य होईल असे कार्य करावे. मात्र एकाच्या साधनेमुळे दुसऱ्याचा नाश होणार असेल तर असे कार्य मात्र कधीही करू नये. (म्हणजे अर्थ मिळवताना धर्म किंवा कामाचा नाश होणार नाही याची काळजी घ्यावी)

कला आणि शास्त्रांचा अभ्यास

प्रत्येक माणसाने धर्म आणि अर्थासोबत कामशास्त्राचा आणि त्याच्याशी निगडीत कला आणि शास्त्रांचा अभ्यास केला पाहिजे. तरुण मुलींनीही कला आणि शास्त्रांसोबत कामशास्त्राचा अभ्यास विवाहापुर्वी केला पाहिजे आणि विवाहानंतरही पतीच्या अनुमतीने करत राहिले पाहिजे. काही विद्वानांचा स्त्रियांनी कामशास्त्राचा अभ्यास करण्याला विरोध आहे कारण स्त्रीने कोणत्याही शास्त्राचा अभ्यास करू नये असे ते मानतात. पण वात्स्यायनाला हे मंजूर नाही. कारण स्त्रियांना कामशास्त्रातील तंत्रांचे उपजतच ज्ञान असते. पण त्या कृतींमागचे शास्त्र समजून घेऊन जर कृती केली तर आयुष्य सुखमय होते. अनेकदा याज्ञीकांना यज्ञ हवनात उच्चारायचे शब्द माहित असतात पण त्यांचा अर्थ आणि कार्यकारण माहित नसते. अनेकदा लोकांना कोणत्या दिवशी कार्य करावे हे माहित असते परंतू ज्योतिःशास्त्राचा अभ्यास नसतो. इतरांचे बघून बघून अश्व आणि हत्तींना शिकवणारे लोक असतात पण त्यांना हत्ती आणि अश्वांच्याबद्दल मूळ शास्त्र माहित नसते. काही देशांमध्ये राजा राज्य करतो व तो जे सांगेल तेच नियम बनतात व लोकांना त्या नियमांच्या मागचे कारण माहित नसते. मात्र अनेकदा कुलीन स्त्रीयांना आणि वेश्यांना कामशास्त्राचे उत्तम ज्ञान असते.

प्रत्येक स्त्रीने आपल्या विश्वासू मैत्रिणीच्याद्वारे कामशास्त्र किंवा त्यातील काही भागाचा अभ्यास करावा. गुप्तपणे, एकांतात कामशास्त्रातील चौसष्ट कलांचा अभ्यास करावा. तिचे शिक्षक खालीलपैकी एक असावा : तिच्या दाईची समवयस्क विवाहित मुलगी, जिवाभावाची () मैत्रीण , मावशी, वयस्क दासी, मूळची चांगल्या घरातील भिक्षुक स्त्री, विश्वासातील सख्खी बहिण.

प्रत्येकाला खालील चौसष्ट कलांचे किंवा त्यातील जास्तीत जास्त कलांचे ज्ञान असले पाहिजे.

गायन

वाद्यवादन

नृत्य

गायन, वादन आणि नृत्याचा मेळ

लिहिणं आणि चित्रकला

टाटू (अंग रंगवणे)

मुर्तीला तांदुळ आणि फुलांनी सजवणे

फुले आणि इतर रांगोळया

दात, दागिने, केस, नखे, शरीर, रंगवणे, मेंदीकाम, इत्यादी

रंगीत काचांची रांगोळी

शयनसज्जा सजवणे, गालिचा, गाद्या, लोड, तक्के यांची रचना

जलतरंगवादन

रंगीत पाण्याचे झरे, तबकं यांची रचना

चित्रकला, सजावट, चित्ररचना, चित्रांसाठी चौकट बनवणे

माळा, हार, गजरे, पुष्परचना

फ़ेटे, पागोटे, फुलांचे तुरे

प्रसंग रंगवणे, अभिनय,

कर्णआभूषणे, अत्तर बनवणे, सुगंध द्रव्यं तयार करणे

हिरे माणकांचा योग्य वापर करणे, सजवणे, त्यांना वस्त्रांत गुंफ़णे,

जादू आणि नजरबंदी

हात चलाखी आणि हस्तकौशल्य

स्वयंपाक आणि व्यंजन बनवणे

सरबत, पेयं, सुरभी, सुरा, मधुरस बनवणे

शिवणकला, वस्त्ररचना

विणकला, वस्त्र आणि धाग्यांचे विणकाम करून पोपट, फ़ुले, गुच्छ, इत्यादी रचना बनवणे

कोडी सोडवणे, कूट, द्व्यर्थी बोलणे, कोडी बनवणे, कवितांचे चरण पूर्ण करणे, दिलेल्या शब्दांवरून पहिला चरण पूर्ण होण्यापुर्वीच लगोलग दुसरा चरण सादर करणे, अंताक्षरी

नकला करणं, हुबेहूब आवाज काढणं

श्लोक ()

उच्चारायला अवघड वाक्यं उच्चरणे (उदा. कच्चा पापड- पक्का पापड, चटईला टाचणी टोचली)

तलवारबाजी, लाठी, धनुर्विद्या

तर्कशास्त्र,

सुतारकला

वास्तुकला

सुवर्ण, चांदी, हिरे मोती यांची पारख

रसायनकला आणि खनिजशास्त्र

अश्म, दगड, मणी रंगवणे

खाणकामाची माहिती

बागकाम, वृक्षलता संवर्धन

कोंबडे, कबूतर आदिंची झुंज

मैना, पोपटांना बोलायला शिकवण्याची कला

उटणे लावण्याची, केशरचना, वेणी घालणे, सुगंधित करण्याची कला

कूटभाषा ओळखण्याची व लिहिण्याची कला

शब्दांची रचना बदलून बोलणे (जशी चकारी, टकारी शकारी भाषा)

विविध भाषांचे आणि उपभाषांचे ज्ञान

फ़ुलांची करंडी बनवणे

गूढचित्रे, यंत्रचित्रे, मंत्रचित्रे, ताईत

कवितेचे दोन किंवा तीन शब्द घेऊन कविता पूर्ण करणे, उलटसुलट लिहिलेल्या ओळी, शब्द यांतून अर्थपूर्ण काव्यरचना करणे वगैरे

कविता करणे

शब्दार्थांची, अनुवादाची कला

साज शृंगार मेक अप () कला

वस्तूंचे स्वरूप बदलण्याची कला, जसे कापसाच्या वस्त्राचे रेशमासारखे मुलायम वस्त्र करणे

द्युतकला

मंत्रसामर्थ्याने दुसऱ्याची संपत्ती स्वतःच्या नांवे करणे

तारुण्यपूर्ण जोशपूर्ण खेळ

समाज नियम, इतरांशी बोलताना विनयाने वागणे

युद्धकला, शस्त्रकला, सैन्यकला

व्यायामकला

चेहरा वाचणे

गीतरचना

गणिती रचना

कागदापासून किंवा अन्य पदार्थांपासून फुले बनवणे

मूर्तीकला

एक बाजारू स्त्री जर वर दिलेल्या कलांमध्ये पारंगत असेल तर तिला गणिकेचा दर्जा प्राप्त होतो आणि तिला राजदरबारी मान मिळतो. सुशिक्षित आणि सभ्य लोकांच्या पंक्तीत तिचे नांव घेतले जाते.

जर राजघराण्यातील किंवा राजदरबारातील व्यक्तींच्या कन्यांनी हे शिक्षण घेतले तर त्या आपल्या पतींना वश करून ठेवू शकतात आणि हजार सवतींवर मात करून पट्टराण्या बनू शकतात.

जर एखाद्या स्त्रीला पतीपासून दुरावावे लागले तर ती या कलांचा वापर करून जगू शकते. या कलांची अगदी तोंडओळखदेखिल स्त्रीच्या आकर्षकतेत भर घालते. कारण अनेकदा यांचा वापर करणे परिस्थितीमुळे शक्य नसते.

यातील शौर्यकलांची जाण असणाऱ्या पुरुषांबद्दल स्त्रियांना विशेष आकर्षण वाटते व अत्यंत कमी ओळखीत सुद्धा स्त्रिया अशा पुरुषांना सहज वश होतात.

पुढील भाग लवकरच प्रकाशित होतील.

परंतू ते या वेबसाईटवर उपलब्ध नसतील.

ई मेलद्वारे ते भाग मिळण्यासाठी आपली मागणी नोंदवून ठेवा.

कृपया संपर्क साधा

esahity@gmail.com